

РЕГІОНАЛЬНА ДИПЛОМАТІЯ КИЄВА У МІЖНАРОДНОМУ РУСІ ПОРІДНЕНИХ МІСТ (1950–1980)

Однією з характерних рис сучасного світового розвитку на всіх його етапах було і є вплив суспільних сил на міжнародні відносини. І, безперечно, як різновид регіональної дипломатії у справі зміцнення миру, дружби і співробітництва між народами слугує історія широкого руху громадськості поріднених міст. Зародився цей рух ще за часів боротьби з гітлерівським фашизмом. Весною 1943 року мешканці Сталінграда і англійського міста Ковентрі вирішили здійснити обмін посланцями солідарності й підтримки. Таким чином легендарний Сталінград став ініціатором у налагодженні дружніх контактів із зарубіжним містом і назвав його побратимом. А після завершення Другої світової війни серед широкого кола громадськості багатьох країн світу визріло прагнення об'єднати зусилля усіх людей доброї волі для збереження миру, розвитку добросусідства і співпраці між народами. Наприкінці 50-х років ХХ століття, коли вже десятки міст різних країн налагодили дружні контакти, виникла необхідність у створенні єдиного центру для координації зв'язків між ними. Таким власне і стала Всесвітня Федерація поріднених міст (ВФПМ), створена 1957 року у французькому місті Екс-ле-Бен.

ВФПМ — міжнародна неурядова організація, що сприяє встановленню й розвиткові дружби та співробітництва між містами різних країн і їх населенням незалежно від раси, мови, релігійної приналежності й політичних переконань. Заснована 28 квітня 1957 року на I Всесвітньому конгресі поріднених міст в місті Екс-ле-Бен (Франція) за участю представників 12 країн світу. Головні статутні документи ВФПМ — «Хартія поріднених міст» та «Політична програма поріднених міст».

ВФПМ проводить міжнародні конгреси і конференції поріднених міст із різних проблем, зокрема щодо встановлення та розвитку дружніх контактів, ділового співробітництва між містами, обміну досвідом у галузі культури, освіти, інформації, спорту і туризму, економіки і торгівлі.

Щороку в останню неділю квітня з ініціативи ВФПМ проводиться Всесвітній день поріднених міст. Федерація має консультативний статус при Економічній і Соціальній Раді Організації Об'єднаних Націй та ЮНЕСКО. Найвищий орган ВФПМ — Генеральна асамблея, яка обирає Виконавчу раду і Генерального секретаря. ВФПМ має індивідуальне та колективне членство. Місце перебування керівних органів федерації — м. Париж. Активну участь у діяльності ВФПМ беруть численні міста України, які мають побратимів у понад 100 країнах світу.

ВФПМ об'єднує майже 4000 міст у більш ніж 170 державах світу. Видає французькою мовою журнал «Поріднені міста» та «Інформаційний бюлетень»¹.

Знаковими подіями в діяльності ВФПМ стали всесвітні конгреси поріднених міст. На IV Конгресі ВФПМ, який відбувся в 1962 році у місті Ковентрі, було прийнято рішення щорічно проводити в останню неділю квітня Всесвітній день поріднених міст. Вже на VI Всесвітньому конгресі поріднених міст (Париж, 1967 р.) було вироблено Політичну програму, яка ставила важливим завданням підтримку всіх прогресивних сил у боротьбі за мир і демократію. У 70-х роках надзвичайно зросла активність цієї організації. У 1975 році, коли світова спільнота відзначала 30-річчя Перемоги над гітлерівським фашизмом, Всесвітня Федерація поріднених міст звернулася із закликом взяти участь у маніфестаціях, мітингах, присвячених історичній даті.

На цей час столиця України — місто-герой Київ — вже став повноправним активним учасником руху поріднених міст. Його побратимом стали Лейпциг у НДР, Краків у Польщі, Братислава у Словаччині, Флоренція в Італії, Тампере у Фінляндії, Кіото в Японії, Тулуза, Роменвіль і Шалетт-Сюр-Люен у Франції. Дружні контакти з цими містами посідали важливе місце у громадському житті столиці. Іменами поріднених міст названі київські вулиці, кінотеатри, готелі й ресторани.

Початок дружніх зв'язків Києва з містами зарубіжжя покладено ще в 50–60-х роках. Звернення 15 грудня 1951 року голови виконкому Софійської міської народної ради депутатів трудя-

щих можна вважати зародженням дружніх відносин між українським і болгарським народами на рівні міст².

Наступним актом, що засвідчив наміри розвивати братні взаємини, була знакова подія: президія міської ради міста Тпява присудила 31 грудня 1980 р. місту Києву пам'ятну медаль 700-річчю у знак братньої дружби між польським та українським народами³.

Постійно розширювалося коло контактів тих міст, які прагнули тісної співпраці з Києвом. Свідченням цього є рішення № 1798 виконавчого комітету Київської міської ради депутатів трудящих від 19 вересня 1961 р. «Про доповнення рішення виконкому міської Ради депутатів трудящих № 1354 від 18 липня 1961 року «Про затвердження видатків, зв'язаних з перебуванням в м. Києві делегації міста Брно»⁴, рішення виконкому Київської міської Ради депутатів трудящих від 19 грудня 1961 р. «Про затвердження видатків, зв'язаних з показом в м. Києві виставки художників і скульпторів м. Тампере (Фінляндія)»⁵, рішення № 2916 від 17 жовтня 1961 р. виконавчого комітету Київської міської Ради депутатів трудящих «Про затвердження видатків, зв'язаних з від'їздом делегації виконкому Миськради до м. Лейпцига (НДР), виділення асигнувань виконкому Миськради та ліміту на поліпшення побутового обслуговування працівників»⁶.

Яскраву сторінку у братніх відносинах вписали взаємини із німецьким містом Лейпцигом. У 1962 році посланці міста-побратима відвідали Київський завод верстатів-автоматів імені М. Горького. А незабаром з Лейпцизького заводу токарних верстатів «Дреємашиневек» надійшла пропозиція про взаємні відносини двох однотипних підприємств⁷.

Постійно розвивалися зв'язки між трудовими колективами, народжувалися нові форми співробітництва. З 1967 року розпочався щорічний обмін поїздами дружби між Києвом і Лейпцигом. Варто зазначити, що лише у 1970 році учасники потягу дружби з Київщини, які побували у Лейпцизькому окрузі, впродовж десяти днів відвідали 113 підприємств, установ і організацій, в яких взяли участь майже 70 тисяч осіб. У свою чергу, делегація потягу дружби Лейпцизького округу відвідала Київську область у 1975 році і познайомила з життям 120 підприємств і закладів⁸. Урочисто проходили Дні Києва у Лейпцигу в травні 1981 року. Державний заслужений академічний народний хор імені Г. Верьовки, вокально-інструментальний ансамбль «Кобза»,

ансамбль бального танцю Жовтневого палацу, артисти Київської філармонії знайомили трудящих Лейпцига з українським мистецтвом⁹. Успішно розвивалися творчі зв'язки між колективами Київського театру опери і балету імені Т.Г. Шевченка, Київською консерваторією імені П.І. Чайковського та Лейпцизькою оперною музичною школою ім. Ф. Мендельсона¹⁰.

У жовтні 1972 року під час перебування потягу дружби з Лейпцига було досягнуто угоди про змагання з чотирма підприємствами і двома радгоспами Київської області і Лейпцизького округу, а також затверджено його умови¹¹. А на початку 1975 року до цього руху долучилися ще п'ять підприємств. Партнерами стали Київський завод «Червоний екскаватор» та Лейпцизький завод важкого машинобудування, швейна фабрика імені Смирнова-Ласточкина та фабрика виробництва одягу «Вестіс», дослідне підприємство «Промзв'язок» і Лейпцизький комбінат техніки зв'язку та інші споріднені підприємства¹².

Досить цікавою формою взаємодії між підприємствами різних міст-побратимів стали угоди трудового змагання споріднених колективів. У вересні 1974 року в Києві проходили дні Кракова і Землі Краківської. Під час святкування учасники потягу дружби відвідали 23 київських підприємства. Власне тоді була досягнута домовленість про організацію змагання між колективами восьми київських та краківських трудових колективів. Партнерами стали київський завод «Укркабель» і краківський завод «Полькабель», Київська тютюнова фабрика і Краківська фабрика тютюнової промисловості «Чижина», взуттєва фабрика імені 10-річчя комсомолу України і шкіряно-взуттєвий комбінат міста Хелмек Краківського воєводства, кондитерська фабрика імені К. Маркса і кондитерське об'єднання «Вавель» та інші. Вже у 1977 році індивідуальні угоди на змагання уклали закрійниця Київської взуттєвої фабрики імені 10-річчя комсомолу України З. Корчемна і майстер закрійного цеху спорідненого польського підприємства «Хелмек» В. Мука¹³.

Дружба сприяла зародженню нового напрямку у дипломатичних відносинах. Свідченням ефективності регіональної дипломатії є, наприклад, такий факт. Робітники київського мостозагону 2 тресту «Мостобуд-1» разом зі словацькими колегами братиславського народного підприємства «Допрастав» зводили у братській країні мости¹⁴.

Київ, Лейпциг, Краків, Братислава, маючи чималий науковий та освітній потенціал, сприяли розширенню співробітництва у цій галузі з метою досягнення певних успіхів у науково-дослідній та педагогічній роботі. Так, тісна і багатостороння співпраця здійснювалася між Київським університетом імені Т.Г. Шевченка і Братиславським університетом імені Я.А. Каменського, Лейпцизьким університетом імені К. Маркса і Ягеллонським університетом у Кракові. Практикувався взаємний обмін викладачами і студентами, проводилися спільні наукові конференції і сесії, наукові дослідження тощо. Вчені-економісти Київського та Лейпцизького університетів розробили тему дослідження «Економічні проблеми інтенсифікації соціалістичного виробництва в умовах науково-технічного прогресу», правники — «Підвищення ролі соціалістичного права у країнах соціалістичної співдружби», підготовлені і вийшли друком спільні збірники «Нові результати природничо-наукових досліджень», «Питання формування людини соціалістичного суспільства (кінець 60-х років)», «Братська співпраця соціалістичних держав»¹⁵.

Окремий блок у розвитку регіональної дипломатії у радянські часи посідало наукове співробітництво, де провідну роль відігравала столиця України. Розвиток наукових зв'язків з братніми державами соціалістичної співдружності — країнами народної демократії у створенні нових галузей промисловості; налагодження і розширення науково-дослідних робіт та інтенсивної підготовки кваліфікованих національних кадрів інженерів та вчених — ось власне коло завдань, які доводилося тоді вирішувати. На той період (а це 1945–1975 роки) припадає значна кількість відряджень кращих представників виробництва, спеціалістів у галузі вищої та середньої спеціальної освіти, учених Києва до країн народної демократії для надання їм організаційної та методичної допомоги у вирішенні актуальних наукових та виробничих проблем. Так, впродовж 1945–1976 років у навчальних закладах України для 11 соціалістичних країн було підготовлено понад 9 тисяч спеціалістів, а лише в 1975–1976 навчальному році навчалось майже 6 тисяч осіб з братніх країн¹⁶. Першу угоду про науково-технічну і культурну співпрацю підписано в 1960 році між Київським та Дебреценським (Угорщина) університетами. З часом Київський університет уклав такі угоди ще з 8 вищими навчальними закладами братніх країн. П'ять договорів про співпрацю з ВНЗ зарубіжних со-

ціалістичних країн на рахунку Київського політехнічного інституту, три уклав Київський інженерно-будівельний інститут, по два — Київський інститут народного господарства та Київський Технологічний інститут харчової промисловості та ін.¹⁷

В цих угодах передбачалося: розвиток таких форм зв'язків між ВНЗ, як обмін викладачами для читання лекцій і удосконалення досвіду навчально-виховної роботи, довготривалої педагогічної праці, спільне дослідження наукових проблем, проведення наукових розробок, обмін груп студентів під час виробничої практики і таке інше.

Свідченням ефективності науково-технічної співпраці між ВНЗ є такий факт: на Київському заводі «Арсенал» запроваджені нові зразки різального інструменту підвищеної міцності, які розроблені вченими Київського політехнічного інституту та Вищого машиноелектротехнічного інституту в Габрово (Болгарія)¹⁸.

Широкі міжнародні наукові зв'язки здійснювала Академія наук Української РСР, більшість науково-дослідних інститутів якої знаходилися у Києві. Сюди слід віднести спільні розробки окремих наукових проблем у рамках дво- і багатосторонньої взаємодії, закордонні відрядження учених, участь у міжнародних наукових форумах, проведення досліджень в акваторіях Світового океану, відвідини зарубіжними вченими закладів АН УРСР з метою проведення наукової роботи. Так, у 1975 році ученими АН УРСР було здійснено 647 закордонних відряджень, серед них 347 у соціалістичні країни¹⁹.

Важливою і однією з найбільш ефективних форм наукових зв'язків АН УРСР із зарубіжними науковими центрами було здійснення спільних науково-дослідних робіт щодо реалізації народногосподарських завдань. У 1980 році, наприклад, понад 40 інститутів і закладів АН УРСР проводили дослідження разом із зарубіжними партнерами з 238 тем²⁰. До речі, спільні розробки інститутів АН УРСР здійснювалися у рамках Ради Економічної Взаємодопомоги. А деякі з них виконували функції координаційних центрів щодо організації комплексних розробок найбільш важливих наукових проблем і впровадження їх результатів у виробництво, що засвідчувало широке міжнародне визнання їхніх наукових досягнень. Серед них — великий науково-дослідний і науково-виробничий центр АН УРСР — Інститут електрозварювання ім. Є.О. Патона. Функції координаційного центру з проблем «Порошкова металургія» виконував інший науковий центр

АН УРСР — Інститут проблем матеріалознавства, що здійснював координацію з 17 тем багатосторонньої співпраці країн РЕВ. Багатовекторність властива Інституту надтвердих матеріалів АН УРСР щодо проблеми пошуку нових вискоєфективних методів застосування цих матеріалів у різних галузях промисловості, Інституту кібернетики АН УРСР, що розробляв методику науково-технічного прогнозування у країнах-членах РЕВ, Інституту геофізики ім. С.І. Суботіна, який здійснював координацію з геофізичними установами соціалістичних країн Європи²¹.

Близько ста тем з проблем матеріалознавства, кібернетики, фізики, хімії та хімічної технології розроблялося інститутами АН УРСР спільно з колегами братніх країн. Так, у 1975 році успішно завершено виконання плану п'ятирічного співробітництва Інституту металофізики АН УРСР з академічними інститутами НДР, Чехії, Угорщини в галузі фізики твердого тіла. Спільними зусиллями зі Словацькою академією наук розроблено установку і методику дослідження закономірностей сталого руйнування металів при програмному навантаженні. Плідним було також співробітництво Інституту кібернетики АН УРСР з низкою закладів Болгарії та НДР, зокрема зі створення єдиного електронного зв'язку «Нева», а також учених Інституту проблем металознавства з колегами споріднених інститутів²².

У процесі співробітництва учених Києва і братніх країн за останні роки було підготовлено низку фундаментальних спільних праць: з болгарськими колегами монографія «Електрооптика колоїдів», з німецькими вченими — «Оброблення напівпровідникових матеріалів»; підготовлена колективом учених європейських соціалістичних країн побачила світ монографія «Структура земної кори Центральної і Східної Європи за даними геофізичних досліджень». Українськими і чехословацькими мовознавцями укладено чесько-український словник, історики двох братніх народів розпочали працю над темою: «Чесько-українські історичні зв'язки», учені Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії імені М.Т. Рильського АН УРСР проводили спільні дослідження з етнографами Болгарії, Польщі, Чехословаччини²³.

Важливим внеском у поглиблення наукового співробітництва між ученими Києва і братніх країн було проведення спільних конференцій, організацій закордонних виставок, публікації статей, обмін науковою літературою. У 1975 році Інститут ядерних досліджень АН УРСР провів у Києві конференцію з ней-

тронної фізики за участю вчених Болгарії, Угорщини, НДР, Китайської Народної Республіки, Монголії, Польщі, Румунії, Чехословаччини, а Інститут напівпровідників АН УРСР — конференцію зі спектроскопії комбінаційного розсіяння світла і практичного його застосування, у якій взяли участь вчені Болгарії, Угорщини, НДР, Чехословаччини²⁴.

Досить плідно співпрацював з видавцями Академій наук країн соціалістичної співдружності колектив видавництва «Наукова думка». Тільки у 1980 році у Києві на виставках літератури цього видавництва були представлені наукові праці вчених Болгарії та Польщі²⁵.

Висновки. У другій половині 50-х — початку 60-х років минулого століття завершилося організаційне оформлення міжнародного руху поріднених міст Києва. Власне в цей період було покладено початок постійним зв'язкам з містами-побратимами Лейпцигом у НДР, Краковом у Польщі, Братиславою у Словаччині. Встановлення довготривалих зв'язків істотно розширило співробітництво у різних галузях суспільного життя, зміцнило безпосередні контакти між колективами споріднених підприємств, організацій та установ культури, творчих спілок і наукових колективів.

Тогочасні відносини міст-побратимів Києва і Тампере — переконливий приклад успішної співпраці регіонів тоді сусідніх держав, які належали до різних соціально-економічних систем. У 1977 році кияни приймали делегацію Тампере. Фінські гості познайомилися з досвідом роботи Київського міськвиконкому щодо ведення міського господарства. Під час перебування фінської делегації у столиці УРСР було підписано договір про постійну співпрацю, що стало значним кроком у розвитку дружніх контактів двох міст²⁶. У серпні 1981 року у Тампере на запрошенням окружкому Комуністичної партії Фінляндії перебувала делегація Київського міськкому Компартії України. Чисельні зустрічі підтвердили єдність поглядів на важливі проблеми тогочасного світового розвитку, зокрема про оголошення Північної Європи без'ядерною зоною²⁷.

Дружні зв'язки з фінами на мистецькому ґрунті були започатковані ще на початку 60-х років, коли Київський міськвиконком своїм рішенням від 19 грудня 1961 року підтримав ініціативу проведення у столиці України виставки художників і скульпторів м. Тампере²⁸.

В 60-ті роки побратимом Києва стала Флоренція (Італія). Живий відгук викликав в італійському місті тиждень України (1968 р.). Виставки, виступи вчених і митців знайомили широкі верстви зарубіжної громадськості з життям та досягненнями трудящих УРСР. Італійська преса, радіо і телебачення широко висвітлювали це свято справжньої дружби. За неповними підрахунками, лише на концертах українських артистів побувало понад 15 тисяч італійських глядачів²⁹.

З кожним роком поглиблювалися зв'язки з порідненим містом — японським Кіото. Знаменною віхою стали Дні Києва в Кіото у вересні 1978 року. У складі делегації на святі дружби серед радянських представників був відомий український письменник Михайло Стельмах³⁰. Після відвідин київських лікарів у Кіото, до речі, було перейнято низку цікавих новачій щодо організації обслуговування хворих і проведення лабораторних експрес-аналізів. У практиці роботи спеціалізованої клінічної лікарні № 14 міста Києва було застосовано фототерапію при лікуванні новонароджених. Хвилюючим святом стали Дні Кіото в столиці України у вересні 1981 року, приурочені десятиріччя поріднення двох міст. На зустріч прибула офіційна делегація японських друзів, серед яких були керівники міста, спортсмени, майстри мистецтва. На вулиці Кіото відбулася церемонія урочистого відкриття пам'ятної дошки на честь міста-побратима, закладено сквер.

¹ Енциклопедія історії України. Т. 1. — К.: Наукова думка, 2003. — С. 649.

² Державний архів м. Києва (далі — ДАК). — Ф. Р-1. — Оп. 10. — Спр. 1. — Арк. 176.

³ Там само.

⁴ Там само. — Ф. Р-1. — Оп. 8. — Спр. 36.

⁵ Там само. — Ф. Р-1. — Оп. 8. — Спр. 159.

⁶ Там само. — Ф. Р-1. — Оп. 8. — Спр. 39.

⁷ Там само. — Ф. Р-1. — Оп. 8. — Спр. 686. — Арк. 4.

⁸ Київська правда. — 1975. — 9 жовт.

⁹ Прапор комунізму. — 1981. — 20, 21, 22 трав.

¹⁰ Кулуніч *И.М.*, Виднянський *С.В.* Киев и города-побратимы. — К.: О-во «Знание» Украинской ССР, 1981. — С. 16–17.

¹¹ Порожденные социалистическим интернационализмом. Дружественные связи и сотрудничество породненных областей и городов УССР и братских стран социализма. — К., 1980. — С. 48–50.

¹² Вечірній Київ. — 1978. — 10 лип.

¹³ Правда Украины. — 1977. — 19 марта.

¹⁴ Історія міст і сіл Української РСР. — К., 1968. — С. 491.

¹⁵ Порожденные социалистическим интернационализмом. Дружественные связи и сотрудничество породненных областей и городов УССР и братских стран социализма. — К., 1980. — С. 178–179.

- ¹⁶ Там же. — С. 168, 170.
¹⁷ Там же. — С. 171–173.
¹⁸ Там же. — С. 178–179.
¹⁹ Архів Президії АН УРСР. Звіт про діяльність Академії наук Української РСР в 1975 році. — Арк. 181.
²⁰ Там само. — Звіт про діяльність Академії наук Української РСР в 1980 році. — Арк. 215.
²¹ Там само. — Звіт про діяльність Академії наук Української РСР в 1980 році. — Арк. 183.
²² Там само. — Звіт про діяльність Академії наук Української РСР в 1980 році. — Арк. 182.
²³ Виднянський С.В. Научные и культурные связи киевлян с коллективами стран социалистического содружества. — К., 1982. — С. 12–13.
²⁴ Архів Президії АН УРСР. Звіт про діяльність Академії наук Української РСР в 1975 році. — Арк. 212–213.
²⁵ Там само. — Звіт про діяльність Академії наук Української РСР в 1980 році. — Арк. 205.
²⁶ Історія міст і сіл Української РСР. — К., 1979. — С. 493.
²⁷ Прапор комунізму. — 1981. — 28 серп.
²⁸ ДАК. — Ф. Р-1. — Оп. 8. — Спр. 34. — Арк. 159.
²⁹ Радянська Україна. — 1968. — 19 берез.
³⁰ Прапор комунізму. — 1978. — 5 верес.

Анотація. Висвітлення початку організаційного оформлення міжнародного руху поріднених міст Києва, що розширило співробітництво у різних галузях суспільного життя, зміцнило безпосередні контакти між колективами споріднених підприємств, організацій та установ культури, творчих спілок і наукових колективів.

Ключові слова: регіональна дипломатія, поріднені міста, співробітництво, Київ.

Аннотация. Освещение начала организационного оформления международного движения породненных городов Киева, что расширило сотрудничество в разных отраслях общественной жизни, укрепило непосредственные контакты между коллективами родственных предприятий, организаций и учреждений культуры, творческих союзов и научных коллективов.

Ключевые слова: региональная дипломатия, породненные города, сотрудничество, Киев.

Summary. Elucidation of early organizational design of the international movement of twinning cities of Kyiv, which has expanded cooperation in various areas of public life, strengthen direct contacts between groups of related businesses, organizations and cultural institutions, creative unions and research teams.

Key words: regional diplomacy, twin cities, cooperation, Kyiv.

Oleksii KYIKOV,

Deputy Director «Dipservice» Directorate,

SE «Directorate-General for rendering services to diplomatic missions»

REGIONAL DIPLOMACY IN THE INTERNATIONAL MOVEMENT OF TWIN CITIES (1950-1980)

Impact of social forces has always been one of the features of modern world development at all its stages. History of a wide scale public movement of twin cities is, undoubtedly, one of the regional diplomacy instruments for strengthening peace, friendship and cooperation between the peoples. This movement was initiated in the times of struggle with Hitler fascism. In the spring of 1943 the citizens of Stalingrad and the English city of Coventry decided to exchange envoys of solidarity and support. So, the legendary Stalingrad initiated establishment of friendly contacts with a foreign city and called it its sister. After the Second World War the general public around the world cherished the idea to unite the efforts of all people of good will to preserve peace, promote good neighborliness and cooperation between peoples. At the end of 50's of the 20th century, when dozens of cities from different countries established the friendly contacts there arose the need for a single center to coordinate the relations between them. Therefore, the World Federation of Twin Cities (WFTC) created in 1957 in the French city Aix-les-Bains with representatives of 12 countries became such center.

The WFTC is an international non-governmental organization that promotes establishment and development of friendship and cooperation between cities of different countries and their peoples, regardless of race, language, religion and political beliefs. It was established on April 28, 1957 at the First World Congress of twinning cities in Aix-les-Bains (France) with the participation of 12 countries. The main constituent documents of the WFTC include the Charter of Twin Cities and the Political Program of Twin Cities.

The WFTC organizes international congresses and conferences of twin cities on various subjects, including the establishment and development of friendly contacts and business cooperation between cities, sharing experience in the field of culture, education, media, sport and tourism, economy and trade.

The World Day of Twin Cities is held every year on the last Sunday in April at the WFTC initiative. The Federation has consultative status with the Economic and Social Council of the United Nations and UNESCO. The WFTC supreme body is the General Assembly, which elects the Executive Board and the General Secretary. The WFTC has individual and collective membership. The WFTC Headquarters is located in Paris. Many Ukrainian cities, which have twin cities in more than 100 countries worldwide actively participate in its work.

The WFTC unites about 4,000 cities in more than 170 countries around the world. It issues the journal «Twin Cities» and Information Bulletin in French¹.

The World Congresses of twin cities have become landmark events in the WFTC activities. Decision on holding the world day of twin cities every year on the last Sunday in April was made at the 4th WFTC Congress in 1962 in Coventry. A WFTC political program was adopted already at the 6th World Congresses of twin cities (Paris, 1967). The program set an important task of supporting all progressive forces in the struggle for peace and democracy. In the 70's this organization became especially active. In 1975, when the international community celebrated the 30th anniversary of victory over Nazi fascism, the World Federation of Twin Cities called for taking part in demonstrations and rallies dedicated to the historical date.

By that time the capital of Ukraine, the Hero City of Kyiv became a full-fledged member of the movement of twin cities. Its twin cities are as follows: Leipzig in GDR, Krakow in Poland, Bratislava in Slovakia, Florence in Italy, Tampere in Finland, Kyoto in Japan, Toulouse, Romainville and Chblette-sur-Loing in France. Friendly contacts with these towns occupied an important place in the social life of the capital. Kyiv streets, cinemas, hotels and restaurants are called after these twin cities.

Kyiv initiated its friendly relation with foreign cities in the 50–60'ss of the 20th century. On 15 December 1951 the Chairman of the Executive Committee of the Sofia Council of People's Deputies ad-

dressed to Kyiv marking thereby establishment of friendly relations between Ukrainian and Bulgarian peoples at the level of the cities².

The next event that showed the intention to develop fraternal relations, was the award of the commemorative medal to the City of Kyiv by the City Council of town Tpyava that took place on December 31, 1980 on the occasion of 700 years anniversary of fraternal friendship between the Polish and Ukrainian peoples³.

Contacts with the cities that sought for closer cooperation with Kyiv were expanding. Resolution № 1798 of the Executive Committee of Kyiv City Council of People's Deputies on September 19, 1961 «On Amending the Resolution of the Executive Committee of the City Council of People's Deputies № 1354 of July 18, 1961 «On Approval of Expenditures Associated with the Stay of the Delegation from Brno in Kyiv»⁴, the Resolution of the Executive Committee of the Kyiv City Council of People's Deputies of December 19, 1961 «On Approval of Expenditures Associated with the Exhibition of Painters and Sculptors from Tampere (Finland) in Kyiv»⁵ and the Resolution № 2916 of October 17, 1961 of the Executive Committee of the Kyiv City Council of People's Deputies «On Approval of Expenditures Associated with the Departure of the Delegation of the Executive Committee of the City Council of Leipzig (GDR) and Allocation of Funds for the Executive Committee of City Council for Improvement of the Employees Every Day Services»⁶.

Relations with the GDR city Leipzig greatly contributed in development of friendly relations. In 1962 the twin city delegation visited the Gorky plant of automatic machines in Kyiv. Soon the Leipzig plant of lathes «Dreermachinerwerke» proposed to establish friendly relations between two similar enterprises⁷.

Constantly evolving relations between labor collectives created new forms of cooperation. In 1967 annual friendship visits between Kyiv and Leipzig were initiated. Suffice it to say that in 1970 participants of the Friendship Train of Kyiv region, who went to Leipzig district, within ten days visited 113 enterprises, institutions and organizations meeting with about 70,000 people. In turn, the Friendship Train delegation from Leipzig district visited Kyiv region in 1975 and became acquainted with activities of 120 enterprises and institutions⁸. In May 1981 Kyiv days in Leipzig were held in festive atmosphere. G. Veryovka State Academic Folk Choir, the vocal-instrumental ensemble «Kobza», the dancing group of the

October Palace, the Kyiv Philharmonic artists presented Ukrainian art in Leipzig⁹. Creative cooperation between the Taras Shevchenko Opera House of Kyiv, Tchaikovsky Conservatory of Kyiv and the Mendelsohn Opera Music School of Leipzig successfully developed¹⁰.

In October 1972 while the Friendship Train from Leipzig was in Kyiv an agreement was reached on the competition of four companies and two state farms from Kyiv region and Leipzig district and its conditions were approved¹¹. In early 1975 another five enterprises joined this competition. Competition partners included the Kyiv Plant «Red Excavator» and Leipzig plant of heavy machinery, the Smirnov-Lastockin clothing factory and Leipzig clothing factory «Vestis», the Research Enterprise «Promzviazok» and Leipzig plant of communications technology and other related businesses enterprises¹².

Labor competition agreements concluded between related enterprises became an interesting form of cooperation between enterprises of twin-cities. In September 1974 the days of Krakow and Krakow Region were held in Kyiv. During these days the friendship train participants visited twenty three enterprises in Kyiv. Then it was agreed to organize competitions between collectives of eight Kyiv and Krakow enterprises. Partners were as follows: the Kyiv factory «Ukrkabel» and Krakow factory «Polkabel», the Kyiv tobacco factory and Krakow tobacco factory «Chyzhyna», the 10th anniversary of Komsomol of Ukraine shoe factory and leather and the shoe factory in town Helmek of Krakow region, the Karl Marx confectionery and the confectionery association «Wawel» and others. In 1977, a stock cutter of the Kyiv shoe factory Z. Korchemna and a cutting section master of the Polish enterprise «Helmek» V. Muka concluded an individual competition agreement¹³.

Friendship contributed to the emergence of a new direction in the diplomatic relations. The following fact is the evidence of the regional diplomacy effectiveness. The workers of the Kyiv bridge team from the Building Trust «Mostobud-1» together with the colleagues from the Slovak National Company «Doprastav» in Bratislava erected bridges in the fraternal country¹⁴.

Kyiv, Leipzig, Krakow and Bratislava with their great scientific and educational potential contributed to expansion of cooperation in this field in order to achieve success in research and teaching work. For example, close and multilateral cooperation was established between Taras Shevchenko State University of Kyiv and Kamensky University of Bratislava, Karl Marx University in Leipzig and the

Jagiellonian University in Krakow. Activities included mutual exchange of teachers and students, joint conferences and sessions, research projects and others. Economic researchers from Kyiv and Leipzig universities conducted a joint research «Economic problems of socialist production intensification under conditions of scientific and technological progress». Lawyers conducted a research «Growing role of law in the socialist countries». The following joint publications were prepared and issued: «New results of natural science research», «Formation of the citizen of socialist society (late 60's)», «Fraternal cooperation of socialist countries»¹⁵.

Scientific cooperation, where the capital of Ukraine played the leading role, had a special place in the development of regional diplomacy in the Soviet times. The scope of problems addressed at that time included development of scientific relations with fraternal countries of the socialist community for creation of new industries, establishment and expansion of research, intensive training of qualified national staff of engineers and scientists. In fact, at that time (1945–1975) a significant number of the best production and scientific specialists in the sphere of secondary and higher education as well as research workers from Kyiv often visited the socialist countries to provide organizational and methodological assistance in addressing urgent scientific and industrial problems. For example, during 1945–1976 higher educational institutions of Ukraine trained more than 9000 professionals for 11 socialist countries. In 1975–1976 only the number of foreign students from fraternal countries counted 6000¹⁶. The first agreement on scientific-technical and cultural cooperation was signed in 1960 between Kyiv and Debrecen (Hungary) universities. Over time the Kyiv University concluded similar agreements with eight universities from fraternal countries. The Kyiv Polytechnic Institute was involved in implementation of five cooperation agreements with universities in other socialist countries. The Kyiv Institute of Civil Engineering accounted for three, the Kyiv Institute of National Economy and the Technological Institute of Food Industry accounted for two agreements each, and others¹⁷.

These agreements provided development of such forms of inter-academic links as exchange of teachers for lecturing and improving the experience of educational work, long-term teaching work, joint studies of scientific problems, scientific research, exchange of students during practical training, etc.

The following fact testified to the effectiveness of inter-university scientific and technological cooperation: the Kyiv works «Arsenal» introduced new models of high strength cutting tool developed by scientists from the Kyiv Polytechnic Institute and Machine Electrotechnical Institute in Gabrovo (Bulgaria)¹⁸.

The Academy of Sciences of the Ukrainian SSR with most of its research institutes in Kyiv maintained broad international scientific relations. They included joint developments in various scientific areas within bilateral and multilateral cooperation, foreign trips of scientists, participation in the international scientific conferences, the world ocean research, visits of foreign scientists to the Ukr.SSR research institutes to conduct research. For example, in 1975 scientists of the Ukr.SSR Academy of Sciences made 647 trips abroad including 347 to the socialist countries¹⁹.

Joint research on implementation of economic tasks was an important and one of the most effective forms of scientific relations of the Ukr.SSR with foreign research centers. In 1980 more than 40 research institutes and organizations of the Ukr.SSR Academy of Sciences conducted joint studies on 238 topics in cooperation with foreign partners²⁰. Joint R&D projects of the scientific and research institutes of the Ukr.SSR Academy of Sciences were implemented under the auspices of the Council for Mutual Economic Assistance (CMEA). Some of the research institutes served as focal points for organization of complex developments of the most important scientific problems and implementation of their results into production, which proved the wide international recognition of their academic achievements. Among them the E.O. Paton Electric Welding Institute, the major research and scientific-production center of the Ukr.SSR Academy of Sciences. Functions of the coordination center on powder metallurgy were performed by another research center of the Ukr.SSR Academy of Sciences — the Institute of Material Science Problems, which coordinated 17 research projects of CMEA countries. The Institute of Superhard Materials of the Ukr.SSR Academy of Sciences conducted multi-vector research in finding new high effective applications for superhard materials in various spheres. The Institute of Cybernetics of the Academy of Sciences of the Ukr.SSR developed a method for forecasting of science and technology development in the CMEA countries, the S.I. Subbotin Institute of Geophysics coordinated activities with geophysical institutions of the socialist countries of Europe²¹.

About one hundred researches on material science, cybernetics, physics, chemistry and chemical technology were conducted by the institutes of the Ukr.SSR Academy of Sciences with colleagues from fraternal countries. For example, in 1975, the five-year cooperation plan of the Institute of Metal Physics of the Ukr.SSR Academy of Sciences with the academic institutions in GDR, the Czech Republic and Hungary in the field of solid physics was successfully completed. Together with the Slovak Academy of Sciences the installation and methodology were developed for investigation of stable rapture of metals under programmed load. Also fruitful cooperation was maintained by the Institute of Cybernetics of the Academy of Sciences of the Ukr. SSR with a number of institutions of Bulgaria and GDR, in particular on creation of a single electronic communication facility «Neva», and by the scientists of the Institute of Metal Science with colleagues from the related institutions²².

During cooperation of the scientists from Kyiv and fraternal countries in the recent years a number of fundamental joint publications were prepared, namely the monograph «Electrooptics of Colloids» with Bulgarian colleagues, the monograph «Treatment of Semiconductor Materials» with GDR scientists. The monograph «Structure of the Earth's Crust of the Central and Eastern Europe according to Geophysical Research» was prepared by a team of scientists of the European socialist countries. Ukrainian and Czechoslovak linguists prepared the Czech-Ukrainian Dictionary, historians of the two brotherly peoples began to work on the topic «Czech-Ukrainian Historical Ties», scientists of the M.T. Rylsky Institute of Art, Folklore and Ethnography of the Ukr. SSR Academy of Sciences conducted a joint research with ethnographers from Bulgaria, Poland, Czechoslovakia²³.

Joint conferences, organizations and foreign exhibitions, publications, articles and reports, exchange of scientific literature made important contribution to deepening of scientific cooperation of the scientists of Kyiv and fraternal countries. For example, in 1975, the Institute of Nuclear Research of the Ukr.SSR Academy of Sciences held in Kyiv a conference on neutron physics with participation of scientists with Bulgaria, Hungary, GDR, the People's Republic of China, Mongolia, Poland, Romania and the Czech Republic, while the Institute of Semiconductors of the Ukr.SSR Academy of Sciences conducted the Conference on spectroscopy of combined light disper-

sion and its practical application, which was attended by the scientists from Bulgaria, Hungary, GDR and Czechoslovakia²⁴.

The team of the «Naukova Dumka» Publishers' of the Ukr.SSR Academy of Sciences fruitfully cooperated with the academic publishers' of the socialist countries. Only in 1980 research works of the scientists from Bulgaria and Poland were presented at the exhibition of the literature issued at the «Naukova Dumka» Publishers²⁵.

Conclusions. In the second half of the 50's — early 60's of the 20th last century institutionalization of the international movement of Kyiv twin cities was completed. Actually this was the beginning of permanent relations of Kyiv with its twin cities — Leipzig in GDR, Krakow in Poland, Bratislava in Slovakia. Establishment of long-term relationships significantly contributed to expansion of cooperation in various spheres of social life, strengthening of direct contacts between specialists of the related enterprises, organizations and cultural institutions, creative unions and research teams.

The relations between the Kyiv and Tampere twin cities at that time served as an example of successful cooperation between cities of the neighboring states belonging to different socio-economic systems. In 1977 Kyiv hosted the delegation from Tampere. Finnish guests became acquainted with the work of the Kyiv City Council in the sphere of municipal management. The Finnish delegation during its stay in the capital of the Ukr.SSR signed an agreement on permanent cooperation with the Kyiv City Council, which was a significant step in the development of friendly contacts between the two cities²⁶. In August 1981 Tampere hosted the delegation of the Communist Party of Ukraine, who came to Finland at the invitation of the Communist Party of Finland. Numerous meetings confirmed the unity of views on important issues of the modern world, including the announcement the Northern Europe a nuclear-free zone²⁷.

In the early 60's the Kyiv City Council in its decision of 19 December 1961 supported the initiative to exhibit the works of painters and sculptors from Tampere in the capital of Ukraine, thus initiating creative relations in the sphere of arts with Finnish friends²⁸.

In 60's Florence (Italy) became Kyiv twin city. The week of Ukraine announced in the city in 1968 was very welcomed by its citizens. Exhibitions, scientific presentations and artistic performances allowed the general public abroad to get acquainted with the life and achievements of the working people in the Ukr.SSR. Italian newspapers, radio and television broadly covered this cele-

bration of true friendship. About 15,000 Italian guests went to the concerts of the Ukrainian artists²⁹.

Ties with the youngest twinning partner, the Japanese city of Kyoto, deepened every year. Days of Kyiv in Kyoto in September 1978 became a significant landmark of these relations. The delegation at the festival of friendship in addition to Soviet state officials included the well-known Ukrainian writer Mykhailo Stelmakh³⁰. After a visit of Kyiv health workers to Kyoto they adopted a number of novelties on organization of health care services and conducting rapid laboratory tests. The specialized clinical hospital № 14 in Kyiv initiated photo-therapy in the treatment of infants. Days of Kyoto in Ukraine in September 1981 became an exciting event in the capital to celebrate the 10-year anniversary of the two twin cities cooperation. Official delegation of Japanese friends included city mayors, sportsmen and creative workers. In Kyoto a plaque was opened and the garden was laid in the honor of the twin City of Kyiv.